

องค์การบริหารส่วนตำบลลำประดา

จากตำบลบริหารจัดการตนเอง สู่ตำบลคุณธรรม

ตำบลลำประดา ตั้งอยู่ในอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ประชากรจาก 688 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น การทำนาที่มีพื้นที่ 20,000 กว่าไร่ และเลี้ยงสัตว์ ในฤดูฝนพื้นที่บางแห่งเกิดภาวะน้ำท่วม ส่วนในฤดูแล้ง มีปัญหาขาดแคลนน้ำ

ชาวบ้านที่นี้ส่วนใหญ่อพยพมาจาก จังหวัดสระบุรี ในอดีตอยู่อาศัยร่วมกันอย่างมีน้ำใจ แต่ด้วยภาวะของสังคมเมืองที่แผ่เข้ามา ทำให้เกิดการสะสมเงินทองในระบบทุนนิยม เกิดการแข่งขัน ผลิตพิชเชิงเดี่ยวเพื่อขายข้าวที่เคยทำพอมีพอกินก็ทำเพื่อขายในปริมาณมากๆ เน้นใช้สารเคมี ทำให้คนในชุมชนเจ็บป่วย

ตำบลลำประดาห่างจากตัวอำเภอแค่ 17 กิโลเมตร แต่ด้วยในอดีตถนนหนทางเป็นดินลูกรังเมื่อเข้าหน้าฝนทางเฉอะแฉะ ทำให้คนภายนอกไปมาหาสู่ลำบาก ต้องใช้เวลาเดินทางเป็นครึ่งวัน มาทุกวันนี้เปลี่ยนเป็นถนนลาดยาง ความเจริญต่างๆ ก็เข้าถึงได้ง่าย คนหนุ่มสาวในหมู่บ้านออกไปทำงานในเมือง ทั้งเด็กและคนชราไว้กับบ้าน

ทั้งหมดนี้ เกิดขึ้นในตำบลลำประดา และตำบลอื่นๆ อีกมากมาย เหมือนหนังม้วนเดิม ปัญหาเดิมๆ ที่บางคนบอก ว่าหมดหนทางแก้ไข แต่คนตำบลลำประดา ไม่คิดเช่นนั้น หากกลับพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า **“ปัญหาของคนลำประดา คนลำประดา ก็ต้องแก้ไขเอง”**

นี่จึงสะท้อนให้เห็นวิถีคิดของคนที่นี่ ที่ไม่รอความช่วยเหลือจากหน่วยงานข้างนอก แต่กลับมองว่า หากมีปัญหาใดเกิดขึ้น คนลำประดาอย่าอมรู้ทางแก้ที่ดีที่สุด สิ่งสำคัญคือ คนลำประดาต้องรู้จัก **“คิดพึ่งตนเอง”** และ **“ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ”** นั่นเอง

คนลำประดา มีวิธีบริหารจัดการตนเองอย่างไร และขยายผลเป็นตำบลคุณธรรมได้ เพราะเหตุใด ลองไปฟังแนวทางขององค์กรต้นแบบนี้ดูด้วยกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ “หัวใจ” สำคัญ

หากมีคนเห็นต่างหรือเห็นขัดแย้งกับสิ่งที่คนส่วนใหญ่คิด ผู้นำองค์กรบางคนอาจคิดว่าไม่จำเป็นต้อง “ใส่ใจ” แต่ไม่ใช่สำหรับผู้นำอย่างคุณสมบัติ ประโยชน์ดี นายกองการบริหารส่วนตำบลลำประดา อย่างแน่นอน ในการทำงานหากเจออุปสรรคปัญหาคือ ความเห็นต่าง นายกสมบัติ จะใช้วิธีการรับฟังความคิดเห็นนั้น และใส่ใจกับความต้องการที่แท้จริงของคนอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งคนที่เห็นด้วยและคนที่เห็นต่าง

กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในตำบลลำประดาที่ทำอย่างเข้มข้นและจริงจังมาตลอด ปรากฏชัดเป็นความเข้มแข็งของคนในชุมชน ที่หากต้องทำกิจกรรมต่างๆ ก็ไม่จำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานข้างนอก หรือบมาสนับสนุนมากนัก เพราะเมื่อประชาชนเกิดความเข้าใจ เห็นประโยชน์ร่วมกัน อย่างแท้จริง การงานต่างๆ ก็อาศัยแรงกายแรงใจของคนในชุมชนทำให้สำเร็จขึ้นมานั่นเอง

นายกสมบัติเล่าว่า ทุกคนในชุมชน “มีสิทธิ์มีเสียงเท่ากัน” โดยตำบลลำประดามียุทธศาสตร์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนด้วยธรรมนูญตำบล 4 ด้านคือ หนึ่ง-เศรษฐกิจ

สอง-สังคม สาม-สิ่งแวดล้อม และสี่-สุขภาพ โดยแต่ละส่วนจะมีคณะกรรมการทำงาน เพื่อผลักดันกิจกรรมและเชื่อมโยงทุกภาคส่วนให้เดินไปในมิติเดียวกัน

“เราบ่มเพาะความคิดในการทำงานในกระบวนการแบบมีส่วนร่วมมาเป็น 10 ปี แต่ละเดือนมีทั้งเวที่ย่อยและเวที่กลาง เวที่ย่อยคือการประชุมของมิติต่างๆ ใน 4 ด้าน ส่วนเวที่กลางเป็นเวที่ ‘วาระประชาชนคนลำประดา’ ที่ในแต่ละครั้งจะมีผู้ตติเข้ามาที่ประชุมใช้เวที่นี้ในการแก้ปัญหาอย่างตรงจุดที่สุด เป็นการแก้ปัญหาโดยคนในชุมชน เราเห็นปัญหาร่วมกัน แก้ด้วยกัน ตรงไหนใช้บ อบต.ช่วยได้เราก็จัดการทันที”

จุดสำคัญในการประชุมของที่นี่คือ “การให้ชาวบ้านทุกคนได้แสดงความคิดเห็น” โดยมีกติกาสำคัญในการพูดคุยว่า ผู้ดำเนินการประชุมต้องพยายามให้คนที่ไม่ได้พูด “มีโอกาสพูด” และพูดได้คนละไม่เกิน 2 นาที ดังนั้น แม้ว่าจะพูดเก่งหรือไม่เก่งก็พูดได้ในเวลาเท่าเทียมกัน

โดยธรรมนูญใน 4 ด้านที่ว่านี้ มีการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด คือ

ในด้านเศรษฐกิจ เมื่อชาวบ้านกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต. สำนักงาน

เกษตรกร เห็นร่วมกันว่าปัญหาเศรษฐกิจของ คนที่นี้เป็นเรื่องของหนี้สิน ความยากจน การปลูกพืชผลการเกษตรที่รายได้ไม่พอ รายจ่าย และค้นพบว่าการลงทุนทางการ เกษตรด้วยการใช้สารเคมี ทำให้ต้นทุนสูง และส่งผลต่อสุขภาพ จึงมีการนำความรู้เรื่อง การทำเกษตรอินทรีย์ ด้วยการทำปุ๋ยชีวภาพ ไว้ใช้กันเอง เช่น การทำปุ๋ยหมักฟางข้าว รวมถึงการทำลานตากข้าว การคัดเมล็ด พันธุ์ข้าว ทำเครื่องสีข้าว การจัดหาน้ำทำการ เกษตร ทำให้เกษตรกรลดต้นทุน มีรายได้ เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ชุมชนและภัยแล้ง ด้วยหลักเศรษฐกิจ พอเพียงอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้คนในชุมชน ปลูกต้นไม้ ทำเกษตรสวนครัวเพื่อลดรายจ่าย

ในด้านสังคม มีการสร้างบรรยากาศ ของสังคมที่เกื้อกูลกัน ให้ความช่วยเหลือคน ที่เจ็บป่วย และผู้สูงอายุ มีการออมวันละบาท นำเงินที่ได้ไปช่วยเหลือญาติของผู้ที่เสียชีวิต เวลาใครเจ็บป่วยก็ไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจกัน

ในด้านสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านที่นี่ช่วยกัน ดูแลลำน้ำคูคลองให้ใสสะอาด มีการเก็บขยะ ริมนถนน เพื่อสร้างภูมิทัศน์ที่สะอาดสวยงาม ให้ชุมชน

ในด้านสุขภาพ ชาวบ้านที่นี่มีการรวม กลุ่มออกกำลังกาย ทางหน่วยงานสาธารณสุข มีการตรวจคัดกรองโรคต่างๆ เพราะเห็น ร่วมกันว่าการป้องกันดีกว่าการรักษา

จากชุมชนเข้มแข็ง สู่ชุมชนคุณธรรม

นายกสมบัติเล่าว่า ชุมชนที่นี่มีความ เข้มแข็งได้ก็เพราะมีการพูดคุยกันอย่าง สม่ำเสมอ มีปัญหาอะไรก็นำเข้าสู่เวที อย่งไร ก็ตาม ในอนาคต ต่อให้ตนไม่ได้เป็นนายก อบต.หรือจะมีข้าราชการหน่วยงานไหน โยกย้ายมาทำงานที่นี่ ชาวลำประดาก็ยัง สามารถช่วยกันวิเคราะห์ปัญหา แก้ไขปัญหา ของตนเองได้ เพราะได้เรียนรู้ที่จะทำงาน ร่วมกันมาแล้ว นี่จึงเป็นการพึ่งตนเองอย่าง เข้มแข็ง ที่จะช่วยให้ลำประดายืนได้อย่าง มั่นคงต่อไป

โดยที่ผ่านมา กิจกรรมต่างๆ ที่เกิด จากการประชุมหารือ สร้างกระบวนการ มีส่วนร่วมของที่นี่ เช่น การเห็นร่วมกันที่ จะแก้ปัญหาศัตรูของนาข้าว คือ หนู ด้วย วิถีธรรมชาติ แทนที่จะใช้สารเคมี จึงมีการ ประกาศให้ประชาชนรับทราบ ว่า ห้ามจับงูสิง และนกต่างๆ ที่จะช่วยกำจัดหนู ผลปรากฏว่า ผ่านไปราว 2 ปี จำนวนของหนูก็ลดลง

นอกจากนี้ ที่นี่ยังห้ามเล่นการพนันในวัด แม้ทุกวันนี้จะทำได้ไม่เต็มร้อย แต่ก็ลดลงเป็นจำนวนมาก รวมถึงห้ามทะเลาะวิวาทในงานพิธีต่างๆ หากเกิดการทะเลาะวิวาทขึ้น ก็ตั้งกติการ่วมกันว่าคู่กรณีต้องจ่ายค่าปรับค่าเสียหาย

ที่สำคัญที่นี่ยังมีการบริหารจัดการภัยแล้งด้วยการระดมกันหาแหล่งน้ำ ดึงเข้าสวนเข้านาของตนเองและคนอื่น ๆ โดยในสวนนี้ อบรมให้การสนับสนุนค่าน้ำมันรถของคนที่มีจิตอาสา ที่ช่วยเดินทางไปหาแหล่งน้ำในจุดต่างๆ

จากการทำงานแบบมีส่วนร่วมนี้ ส่งผลให้คนในตำบลลำประดา เกิดการทำงานร่วมกัน ชาวบ้านปรับค่านิยมจากที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเอง มาเป็นการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ผู้คนเริ่มเห็นว่าการมีคุณธรรมจะทำให้สังคมมีความสุข จากชุมชนที่พึ่งตนเอง ชุมชนแห่งนี้เริ่มพัฒนาตนเองเป็นชุมชนแห่งคุณธรรมไปพร้อมๆ กัน เกิดเป็น “ชมรมจิตอาสาพัฒนาตำบล” ที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันในด้านอื่นๆ ตามมา เช่น การระดมคนในชุมชนเพื่อปรับปรุงถนนหนทาง พื้นที่สาธารณะโดยไม่ต้องอาศัยงบประมาณของรัฐ

กล่าวได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนแห่งนี้ประสบความสำเร็จในการจัดการตนเอง มาจากการมีผู้นำที่ดี เห็นคุณค่าของการพูดคุยแลกเปลี่ยนอย่างจริงจัง หน่วยงานต่างๆ ให้ความร่วมมือสนับสนุน และเดินหน้าจับมือกันไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนคนลำประดาเอง ได้ใช้ฐานของจิตใจที่เอื้อเพื่อแผ่มาพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งพัฒนาตนเองให้มีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ของชุมชนเป็นหลักไปพร้อมๆ กัน

ทุกวันนี้ คนลำประดา มีความสุข และกลายเป็นชุมชนต้นแบบที่ได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย และยังคงไม่หยุดยั้งที่จะสร้างความดีให้คงอยู่ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน